

Morze, ten rybi gościniec (Homer). Utrwalenie wiadomości o imiesłowach.

Autorka: Sylwia Międzybrodzka

Krótki opis scenariusza: Lekcja ma na celu utrwalenie wiadomości na temat imiesłowów przysłówkowych i przymiotnikowych. Dzięki przygotowanemu do ćwiczeń tekstowi uczniowie i uczennice poszerzą wiadomości na temat zagrożeń dla zasobów mórz oraz oceanów.

Zagadnienia: Racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi

Czas trwania: 45 minut

Pytanie kluczowe: *Co zagraża naturalnym zasobom mórz i oceanów?*

Cele lekcji

- Powtórzysz i utrwalisz wiadomości o imiesłowach przymiotnikowych i przysłówkowych.
- Na podstawie tekstu o zasobach naturalnych mórz i oceanów dowiesz się, jakie niebezpieczeństwa niesie ze sobą nieracjonalna gospodarka nimi.

Związek z podstawą programową:

Cele kształcenia:

II: 1 – 4

Metody:

- Praca z tekstem

Środki dydaktyczne i materiały:

- Karty pracy (załączniki nr 1 i 2)
- Kartki z nazwami imiesłowów

Formy pracy: Praca indywidualna, grupowa

Przebieg zajęć

Wprowadzenie

1. Na początku zajęć warto, aby uczniowie i uczennice przypomnieli sobie informacje o imiesłowach – ich rodzaje, zasady tworzenia, zastosowanie. Można w tym celu podzielić ich

na 4 grupy – każda z nich będzie zajmować się jednym z imiesłów. Ciekawym pomysłem na dokonanie takiego podziału a zarazem okazją do powtórzenia jest odmiana zabawy „Jaką znaną postacią jestem?”.

Przygotuj taką ilość kartek, ilu jest uczniów i uczennic w danej klasie. Podziel je na cztery części (jeśli ilość osób w danym zespole nie pozwala na zachowanie równego podziału, postaraj się utrzymać odpowiednie proporcje) i każdą z nich przyporządkuj do danego imiesłowu. Nazwy imiesłów wypisz na kartkach – na każdej po jednym. Np. przy zespole, w którym są 24 osoby, otrzymasz w ten sposób 6 kartek z hasłem „imiesłów przysłówkowy współczesny”, 6 z „imiesłowem przysłówkowym uprzednim”, 6 z „imiesłowem przymiotnikowym biernym” i 6 z „imiesłowem przymiotnikowym czynnym”.

Każdy/ każda z uczniów i uczennic losuje kartkę, nie wiedząc, który z imiesłów został na nim wypisany. Następnie kartki zostają przypięte do pleców każdej z osób biorącej udział w zabawie tak, aby nadal nie wiedziała ona, co się na niej znajduje. Później uczniowie i uczennice chodzą swobodnie po klasie. Napotkanej osobie mogą zadać jedno pytanie - warunkiem jest to, aby pytanie było zamknięte, czyli takie, na które odpowiedź może być tylko „tak” lub „nie” (np. „Czy jestem imiesłowem, który odmienia się przez przypadki?”). Potem muszą odejść i pytać kogoś innego. Mogą wrócić do danej osoby, ale nie od razu. Gdy ktoś odgadnie prawidłowo, którym z imiesłów jest – przykleja kartkę z przodu i nadal bierze udział w zabawie, pomagając innym odgadnąć ich hasła.

Kiedy wszyscy uczniowie i uczennice rozszyfrują już, jakimi imiesłowami są, poproś ich, aby dobrali się w grupy według swoich kategorii, czyli imiesłowy przymiotnikowe bierne razem, imiesłowy przysłówkowe uprzednie razem etc. (10 minut)

2. Teraz poproś, aby każda z grup podsumowała informacje na temat reprezentowanego przez siebie imiesłowu poprzez wypełnienie karty pracy (załącznik nr 1) – dla każdej grupy po jednym egzemplarzu. Uzupełnione karty pracy powieście w widocznym miejscu tak, aby później, jeśli zajdzie taka konieczność, można było podejść i sprawdzić zapisane tam informacje. (8 minut)

Praca właściwa

3. Rozdaj uczniom i uczennicom karty pracy (załącznik nr 2) – dla każdego po jednym egzemplarzu. Następnie poproś młodzież, aby każdy zespół odliczył do 4. Później niech „jedyńki” usiądą razem, „dwójki” – wspólnie etc. W ten sposób w każdym zespole powinni się znaleźć przedstawiciele różnych imiesłów. (5 min.)
4. Zaproś każdą grupę do wspólnego przeczytania tekstu zamieszczonego w karcie pracy i rozwiązania umieszczonych tam zadań. (15 min.)
5. Po upływie wyznaczonego czasu poproś reprezentantów i reprezentantki każdego zespołu o odczytanie kolejnych odpowiedzi. (5 min.)

Podsumowanie

6. Narysuj na tablicy termometr i zapisz obok pytanie „Na ile dzisiejsze zajęcia pomogły mi w utrwaleniu wiadomości o imiesłowach?” Poproś uczniów i uczennice, aby narysowali swój znaczek lub przykleili otrzymaną wcześniej karteczkę samoprzylepną w odpowiednim miejscu (5 min.)

Proponowane zadania domowe

1. Poszukaj informacji na temat tego, co my możemy zrobić, aby przyczynić się do ochrony mórz i oceanów oraz odtworzenia żywych morskich zasobów? Przygotuj na ten temat artykuł do szkolnej gazetki, poradnik w formie multimedialnej do umieszczenia na stronie szkoły lub prezentację, którą przedstawiś na lekcji.
2. Przygotuj plakat zwracający uwagę na problemy, o których czytałeś/ czytałaś w artykule.

Bibliografia

<https://www.wwf.pl/srodowisko/morza-i-oceany>
<http://www.greenpeace.org/poland/pl/co-robimy/Chronimy-morza-i-oceany/>

Inspiracje:

Strony polskie:

<https://www.msc.org/>
<http://klubgaja.pl/>
<https://www.ekogroup.info/>

Strony zagraniczne:

<http://www.fao.org/home/en/>
<https://www.iucn.org/>
<https://www.cites.org/>
<http://www.ices.dk/Pages/default.aspx>
<http://www.seafoodwatch.org/>
<http://www.montereybayaquarium.org/>
<https://www.seafoodhealthfacts.org/>
<http://www.seachoice.org/>

Film:

Bezrybie (The End of the Line), reż. Rupert Murray, 2009

Karta pracy – załącznik nr 1

Grupa 1

Imiesłowy przymiotnikowe czynne to formy czasownika
odpowiadające na pytania

..... Odmieniają się przez

..... Imiesłowy te informują o tym, że
ktoś lub coś wykonuje określoną czynność w danym momencie. Osoby i przedmioty, do
których się odnoszą, są, np. piszące to te, które, malujący to ten,
który Mogą także określać właściwości i stany osób lub rzeczy. Podobnie jak
przymiotniki imiesłowy przymiotnikowe pełnią w zdaniu funkcje
..... Partykułę nie piszemy z nimi

Grupa 2

Imiesłowy przymiotnikowe bierne to formy czasownika
odpowiadające na pytania

..... Odmieniają się przez Imiesłowy
te informują o tym, że ktoś lub coś podlega czynności wykonywanej przez kogoś innego.

Osoby i przedmioty, do których się odnoszą, zachowują się, nie wykonują
danej czynności, np. powieszona to ta, która, oddani to ci,
którzy..... Imiesłowy przymiotnikowe bierne służą często do

tworzenia strony..... czasowników w formie osobowej. Podobnie jak
przymiotniki pełnią w zdaniu funkcje Partykułę nie piszemy z nimi
.....

Grupa 3

Imiesłowy przysłówkowe współczesne to formy czasownika.
Najczęściej odpowiadają na pytania

..... i podobnie jak
..... się nie odmieniają. Imiesłowy te tworzone są od czasowników
..... Informują one o tym, że jakaś czynności odbywają się
..... (współcześnie wobec siebie), np. Pisząc e-mail, słuchał radia.

Charakterystyczna końcówka dla tej formy imiesłowu to W zdaniu pełnią one
funkcje

Partykułę nie piszemy z nimi

Grupa 4

Imiesłowy przysłówkowe uprzednie to formy czasownika.
Najczęściej odpowiadają na pytania i podobnie jak
..... się nie odmieniają. Imiesłowy te tworzone są od czasowników
..... Informują one o tym, że jakaś czynność została wykonana
..... niż inna (uprzednio), np. Umywszy zęby, ubrał się. Charakterystyczne
końcówki dla tej formy imiesłowu to W zdaniu pełnią one funkcje
.....
Partykułę nie piszemy z nimi

ODPOWIEDZI DLA NAUCZYCIELA - załącznik nr 1

Grupa 1

Imiesłowy przymiotnikowe czynne to nieosobowe formy czasownika odpowiadające na pytania jaki? jaka? jakie?. Odmieniają się przez przypadki, liczby i rodzaje. Imiesłowy te informują o tym, że ktoś lub coś wykonuje określoną czynność w danym momencie. Osoby i przedmioty, do których się odnoszą, są aktywne/ czynne np. piszące to te, które piszą, malujący to ten, który maluje. Mogą także określać właściwości i stany osób lub rzeczy. Podobnie jak przymiotniki imiesłowy przymiotnikowe pełnią w zdaniu funkcje przydawki lub orzecznika. Partykułę nie piszemy z nimi łącznie.

Grupa 2

Imiesłowy przymiotnikowe bierne to nieosobowe formy czasownika odpowiadające na pytania jaki? jaka? jakie?. Odmieniają się przez przypadki, liczby i rodzaje. Imiesłowy te informują o tym, że ktoś lub coś podlega czynności wykonywanej przez kogoś innego. Osoby i przedmioty, do których się odnoszą, zachowują się biernie, nie wykonują danej czynności, np. powieszona to ta, która została powieszona, oddani to ci, którzy zostali oddani. Imiesłowy przymiotnikowe bierne służą często do tworzenia strony biernej czasowników w formie osobowej. Podobnie jak przymiotniki pełnią w zdaniu funkcje przydawki lub orzecznika. Partykułę nie piszemy z nimi łącznie.

Grupa 3

Imiesłowy przysłówkowe współczesne to nieosobowe formy czasownika. Najczęściej odpowiadają na pytania kiedy? jak? i podobnie jak przysłówki się nie odmieniają. Imiesłowy te tworzone są od czasowników niedokonanych. Informują one o tym, że jakaś czynności odbywają się w tym samym czasie/ równocześnie (współcześnie wobec siebie), np. Pisząc e-mail, słuchał radia. Charakterystyczna końcówka dla tej formy imiesłowu to –ąc. W zdaniu pełnią one funkcje okoliczników. Partykułę nie piszemy z nimi oddzielnie.

Grupa 4

Imiesłowy przysłówkowe uprzednie nieosobowe formy czasownika. Najczęściej odpowiadają na pytania kiedy? jak? i podobnie jak przysłówki się nie odmieniają. Imiesłowy te tworzone są od czasowników dokonanych. Informują one o tym, że jakaś czynność została wykonana wcześniej niż inna (uprzednio), np. Umywszy zęby, ubrał się. Charakterystyczne końcówki dla tej formy imiesłowu to –wszy, -wszy. W zdaniu pełnią one funkcje okoliczników. Partykułę nie piszemy z nimi oddzielnie.

ZAŁĄCZNIK NR 2 – Karta pracy

1. Przeczytaj poniższy tekst i podkreśl wszystkie występujące w nim imiesłowy.

MORZA I OCEANY

Zajmując około 70% powierzchni Ziemi i wytwarzając 50% dostępnego tlenu, morza i oceany dostarczają nam nie tylko pożywienia, ale też wywierają decydujący wpływ na naszą pogodę oraz gospodarkę. Niestety są one - wraz ze znajdującą się w nich fauną i florą - w olbrzymim niebezpieczeństwie. Jest to problem o charakterze globalnym i dotyczy nas wszystkich.

Pierwszym z morskich problemów jest tzw. przełowienie, czyli nadmierna eksploatacja morskich zasobów. Obecnie ok. 30% światowych zasobów ryb jest przełowionych, a ok. 60% jest poławianych na najwyższym możliwym poziomie.

Ustaliwszy zbyt wysokie limity połowowe, ministrowie ds. rybołówstwa Unii Europejskiej, przyczyniają się do pogłębiania się tej sytuacji. Szkodzi także nadmierna moc połowowa floty rybackiej, czyli flota zbyt liczna i bardzo dobrze wyposażona, posiadająca ogromną zdolność do wykrywania i odławiania ryb. Łamiąc przepisy prawa (np. poprzez łowienie ryb podczas obowiązującego zakazu połowów lub w trakcie trwania okresu ochronnego, łowienie ryb mniejszych niż pozwala na to wymiar ochronny) rybacy także przyczyniają się do pogłębiania problemu przełowienia.

Innym zagrożeniem jest niszczenie dna morskiego m.in. przez stosowanie praktyki połowowej o nazwie trałowanie denne. Trawlery, ciągnąc po dnie obciążoną sieć ogromnych rozmiarów, zgarniają się do środka sieci wszystkie żyjące tam organizmy. Połowy przemysłowe są ukierunkowane na określone gatunki ryb. To powoduje, że niepotrzebną śmierć ponosi wówczas wielu morskich mieszkańców (także tych niepoznanych przez biologów), bezpowrotnie niszczone są wrażliwe, unikalne siedliska jak zimnowodne rafy koralowe lub kolonie gąbek, a co roku do wód wrzucanych jest 7 milionów ton martwych ryb, skorupiaków, ptaków i ssaków, które miały zbyt małą wartość handlową lub zostały uznane za niepotrzebne.

Skutkuje to tym, że w niektórych rejonach świata rybacy stosujący tradycyjne a jednocześnie niezaburzające delikatnej równowagi techniki połowu ryb muszą wkładać dużo więcej wysiłku w to, aby osiągnąć przyzwoite rezultaty, a ich sieci i tak coraz częściej są puste. Naukowcy szacują, że za 40 – 50 lat dojdzie do największego w świecie kryzysu morskiego.

Kolejnym kłopotliwym zagadnieniem związanym z rybołówstwem jest tzw. przyłów. Jego ofiarą mogą paść nie tylko ryby innych gatunków, ale również większe zwierzęta np. ssaki morskie (m.in. delfiny, morświny, foki), ptaki morskie, a także żółwie morskie. Zrównoważone rybołówstwo polega na stosowaniu selektywnych narzędzi połowowych, tak aby ograniczyć przyłów do minimum.

Jednym z proponowanych rozwiązań jest hodowla organizmów morskich. Jednak źle prowadzona paradoksalnie może się przyczyniać do jeszcze większych problemów. Do głównych zagrożeń związanych z akwakulturą należą niszczenie zasobów przybrzeżnych, zwiększenie eutrofizacji wód, ucieczki organizmów hodowlanych do środowiska naturalnego i rozprzestrzenianie

się chorób występujących na farmach, zanieczyszczenie wód środkami chemicznymi oraz antybiotykami wykorzystywanymi w hodowli oraz zwiększenie zapotrzebowania na tzw. drobnicę¹ przerabianą na olej i mączkę rybną.

Przez wieki rolnicy produkowali żywność na rynek lokalny, używając obornika i kompostu do nawożenia ziemi. Gdy w latach 60-tych i 70-tych ubiegłego wieku upowszechniły się - obok nawozów naturalnych, których zaczęło być za dużo z powodu gwałtownego wzrostu liczby zwierząt hodowlanych - nawozy sztuczne, do ziemi trafiało więcej składników odżywczych niż była ona w stanie przyjąć. Niespotykane dotąd stężenia związków azotu i fosforu niesionych z wodą rzek, zaczęły spływać do morza, powodując ich przeżyźnienie. Zjawisko to nazywamy eutrofizacją.

Istotnym zagrożeniem dla ekosystemu morskiego są niewłaściwe praktyki rybackie, do których zaliczyć można pozostawianie zagubionych w wyniku zdarzeń losowych narzędzi połowowych w morzu. Przeprowadzone na zlecenie WWF oszacowania wykazały, że co roku w wodach Bałtyku w skutek zdarzeń losowych (sztormy, kolizje, zaczepy) rybacy gubią od 5 500 do 10 000 sieci stawnych. Każda z nich waży około 9,5 kg. Doliczając do tego ilość sieci widm znajdujących się na około 3 000 wraków statków, stwierdzono, że tylko w polskiej strefie Bałtyku może zalegać aż 810 ton sieci widm. Przyczyn takiego stanu rzeczy można dopatrywać się w zbyt niskiej świadomości ekologicznej użytkowników morza.

Poza zanieczyszczeniami z pól i ze ścieków komunalnych problemem naszego morza są odpady. Znajdują się one zarówno w wodzie morskiej jak i na plaży. 56% wszystkich odpadów zalegających na bałtyckich plażach to tworzywa sztuczne, np. opakowania plastikowe i ich pozostałości. Szacuje się, że do 2050 r. w oceanach może się znaleźć więcej plastikowych śmieci niż ryb.

Wszystkie te praktyki powodują zakłócenie delikatnego ekosystemu. Deficyt choćby jednego elementu w nim, wywołuje efekt domina. Na przykład brak dużych drapieżników w oceanach powoduje, że zaczęły w nich przeważać glony i plankton. Wybrzeża nawiedzane są przez plagi meduz, które odstraszały turystów i zniechęcają do korzystania z plaż. Warto także sobie uświadomić, że miliony ludzi na całym świecie żyją dzięki temu, co wyłowią z morza, a ryby stanowią główny składnik diety 1 200 000 mieszkańców Ziemi!

Wszyscy możemy coś zrobić, aby walczyć z tym problemem. Musimy tylko zacząć działać, by miejsca ryb nie zajęły wyłącznie meduzy i plankton. A gdy one znikną, pozostaną jedynie zbiorniki błota.

*Tekst został opracowany na podstawie materiałów zamieszczonych stronach
WWF Polska oraz Greenpeace Polska*

2. Wpisz w odpowiednie miejsce w tabelce wybrane przykłady spośród podkreślonych imiestłówów.

¹ Ryby hodowlane najczęściej karmi się mniejszymi rybami, które masowo są poławiane w tym celu (tzw. połowy paszowe). Aby uzyskać kilogram łososia hodowlanego, potrzeba co najmniej 3 kilogramów ryb złowionych w morzu - często drobnych takich jak szprotki, sardynki czy sardele.

Imiesłów przymiotnikowy bierny	Imiesłów przymiotnikowy czynny	Imiesłów przysłówkowy uprzedni	Imiesłów przysłówkowy współczesny

3. Połącz i przekształć podane zdania w jedno wypowiedzenie, aby znalazł się w nim co najmniej jeden imiesłów. Podkreśl go i nazwij.

Wszyscy możemy coś zrobić, aby walczyć z tym problemem. Musimy tylko zacząć działać.

.....
.....
.....
.....

4. Od podanych bezokoliczników utwórz imiesłowy przysłówkowe uprzednie.

złowić -

stwierdzić -

spływać -

5. Co zagraża naturalnym zasobom mórz i oceanów? Wypisz na podstawie tekstu.

.....
.....
.....
.....

ZAŁĄCZNIK NR 2 – Odpowiedzi dla nauczyciela

MORZA I OCEANY

Zajmując około 70% powierzchni Ziemi i wytwarzając 50% dostępnego tlenu, morza i oceany dostarczają nam nie tylko pożywienia, ale też wywierają decydujący wpływ na naszą pogodę oraz gospodarkę. Niestety są one - wraz ze znajdującą się w nich fauną i florą - w olbrzymim niebezpieczeństwie. Jest to problem o charakterze globalnym i dotyczy nas wszystkich.

Pierwszym z morskich problemów jest tzw. przełowienie, czyli nadmierna eksploatacja morskich zasobów. Obecnie ok. 30% światowych zasobów ryb jest przełowionych, a ok. 60% jest poławianych na najwyższym możliwym poziomie.

Ustaliwszy zbyt wysokie limity połowowe, ministrowie ds. rybołówstwa Unii Europejskiej, przyczyniają się do pogłębiania się tej sytuacji. Szkodzi także nadmierna moc połowowa floty rybackiej, czyli flota zbyt liczna i bardzo dobrze wyposażona, posiadająca ogromną zdolność do wykrywania i odławiania ryb. Łamiąc przepisy prawa (np. poprzez łowienie ryb podczas obowiązującego zakazu połowów lub w trakcie trwania okresu ochronnego, łowienie ryb mniejszych niż pozwala na to wymiar ochronny), rybacy także przyczyniają się do pogłębiania problemu przełowienia.

Innym zagrożeniem jest niszczenie dna morskiego m.in. przez stosowanie praktyki połowowej o nazwie trałowanie denne. Trawlery, ciągnąc po dnie obciążoną sieć ogromnych rozmiarów, zgarniają się do środka sieci wszystkie żyjące tam organizmy. Połowy przemysłowe są ukierunkowane na określone gatunki ryb. To powoduje, że niepotrzebną śmierć ponosi wówczas wielu morskich mieszkańców (także tych niepoznanych przez biologów), bezpowrotnie niszczone są wrażliwe, unikalne siedliska jak zimnowodne rafy koralowe lub kolonie gąbek, a co roku do wód wrzucanych jest 7 milionów ton martwych ryb, skorupiaków, ptaków i ssaków, które miały zbyt małą wartość handlową lub zostały uznane za niepotrzebne.

Skutkuje to tym, że w niektórych rejonach świata rybacy stosujący tradycyjne a jednocześnie niezaburzające delikatnej równowagi techniki połowu ryb muszą wkładać dużo więcej wysiłku w to, aby osiągnąć przyzwoite rezultaty, a ich sieci i tak coraz częściej są puste. Naukowcy szacują, że za 40 – 50 lat dojdzie do największego w świecie kryzysu morskiego.

Kolejnym kłopotliwym zagadnieniem związanym z rybołówstwem jest tzw. przyłów. Jego ofiarą mogą paść nie tylko ryby innych gatunków, ale również większe zwierzęta np. ssaki morskie (m.in. delfiny, morświny, foki), ptaki morskie, a także żółwie morskie. Zrównoważone rybołówstwo polega na stosowaniu selektywnych narzędzi połowowych, tak aby ograniczyć przyłów do minimum.

Jednym z proponowanych rozwiązań jest hodowla organizmów morskich. Jednak źle prowadzona paradoksalnie może się przyczyniać do jeszcze większych problemów. Do głównych zagrożeń związanych z akwakulturą należą niszczenie zasobów przybrzeżnych, zwiększenie eutrofizacji wód, ucieczki organizmów hodowlanych do środowiska naturalnego i rozprzestrzenianie

się chorób **występujących** na farmach, zanieczyszczenie wód środkami chemicznymi oraz antybiotykami **wykorzystywanymi** w hodowli oraz zwiększenie zapotrzebowania na tzw. drobnicę² przerabianą na olej i mączkę rybną.

Przez wieki rolnicy produkowali żywność na rynek lokalny, **używając** obornika i kompostu do nawożenia ziemi. Gdy w latach 60-tych i 70-tych ubiegłego wieku upowszechniły się - obok nawozów naturalnych, których zaczęło być za dużo z powodu gwałtownego wzrostu liczby zwierząt hodowlanych - nawozy sztuczne, do ziemi trafiało więcej składników odżywczych niż była ona w stanie przyjąć. **Niespotykane** dotąd stężenia związków azotu i fosforu **niesionych** z wodą rzek, zaczęły spływać do morza, **powodując** ich przeżyźnienie. Zjawisko to nazywamy eutrofizacją.

Istotnym zagrożeniem dla ekosystemu morskiego są niewłaściwe praktyki rybackie, do których zaliczyć można pozostawianie **zagubionych** w wyniku zdarzeń losowych narzędzi **połowowych** w morzu. **Przeprowadzone** na zlecenie WWF oszacowania wykazały, że co roku w wodach Bałtyku w skutek zdarzeń losowych (sztormy, kolizje, zaczepy) rybacy gubią od 5 500 do 10 000 sieci stawnych. Każda z nich waży około 9,5 kg. **Doliczając** do tego ilość sieci widm **znajdujących się** na około 3 000 wraków statków, stwierdzono, że tylko w polskiej strefie Bałtyku może zalegać aż 810 ton sieci widm. Przyczyn takiego stanu rzeczy można dopatrywać się w zbyt niskiej świadomości ekologicznej użytkowników morza.

Poza zanieczyszczeniami z pól i ze ścieków komunalnych problemem naszego morza są odpady. Znajdują się one zarówno w wodzie morskiej jak i na plaży. 56% wszystkich odpadów **zalegających** na bałtyckich plażach to tworzywa sztuczne, np. opakowania plastikowe i ich pozostałości. Szacuje się, że do 2050 r. w oceanach może się znaleźć więcej plastikowych śmieci niż ryb.

Wszystkie te praktyki powodują zakłócenie delikatnego ekosystemu. Deficyt choćby jednego elementu w nim, wywołuje efekt domina. Na przykład brak dużych drapieżników w oceanach powoduje, że zaczęły w nich przeważać glony i plankton. Wybrzeża **nawiedzane** są przez plagi meduz, które odstraszały turystów i zniechęcają do korzystania z plaż. Warto także sobie uświadomić, że miliony ludzi na całym świecie żyją dzięki temu, co wyłowią z morza, a ryby stanowią główny składnik diety 1 200 000 mieszkańców Ziemi!

Wszyscy możemy coś zrobić, aby walczyć z tym problemem. Musimy tylko zacząć działać, by miejsca ryb nie zajęły wyłącznie meduzy i plankton. A gdy one znikną, pozostaną jedynie zbiorniki błota.

*Tekst został opracowany na podstawie materiałów zamieszczonych stronach
WWF Polska oraz Greenpeace Polska*

2. Wpisz w odpowiednie miejsce w tabelce wybrane przykłady spośród podkreślonych imiesłówów.

² Ryby **hodowlane** najczęściej karmi się mniejszymi rybami, które masowo są **poławiane** w tym celu (tzw. połowy paszowe). Aby uzyskać kilogram łososia **hodowlanego**, potrzeba co najmniej 3 kilogramów ryb **złowionych** w morzu - często drobnych takich jak szprotki, sardynki czy sardele.

W tekście zaznaczono kolorami:

Imiesłów przymiotnikowy bierny - zielonym

Imiesłów przymiotnikowy czynny - niebieskim

Imiesłów przysłówkowy uprzedni - pomarańczowym

Imiesłów przysłówkowy współczesny - czerwonym

3. Połącz i przekształć podane zdania w jedno wypowiedzenie, aby znalazł się w nim co najmniej jeden imiesłów. Podkreśl go i nazwij.

Wszyscy możemy coś zrobić, aby walczyć z tym problemem. Musimy tylko zacząć działać.

Przykładowa odpowiedź: Działając, wszyscy możemy coś zrobić, aby walczyć z tym problemem.

4. Od podanych bezokoliczników utwórz imiesłowy przysłówkowe uprzednie.

złović - złowiwszy

stwierdzić – stwierdziwszy

spływać – spłynąwszy

5. Co zagraża naturalnym zasobom mórz i oceanów? Wypisz na podstawie tekstu.

- przełowienie w następstwie m.in. zbyt wysokich limitów połowowych, nadmiernej mocy połowowej floty rybackiej, łamanie przepisów prawa przez rybaków (np. poprzez łowienie ryb podczas obowiązującego zakazu połowów lub w trakcie trwania okresu ochronnego, łowienie ryb mniejszych niż pozwala na to wymiar ochronny),
- przyłów,
- niewłaściwe prowadzenie farm hodowlanych,
- eutrofizacja,
- niewłaściwe praktyki rybackie, np. pozostawianie w morzu zagubionych sieci,
- odpady.

